

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA	– Jacek Sadowski (spr.)
Sędzia SA	– Teresa Mróz
Sędzia SO del.	– Jolanta Pyżlak
Protokolant:	– sekr. sąd. Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. P. P. sp. z o. o. sp. k. w D. G.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

i nałożenie kary pieniężnej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji

i Konsumentów

z dnia 19 listopada 2013 r.

sygn. akt XVII AmA 34/12

postanawia:

zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami prawnymi:

1) czy w świetle art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29) w zw. z art. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie

nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz.U. L 110, s. 30) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, który nie brał udziału w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, za działanie bezprawne, stanowiące w świetle prawa krajowego praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stanowiące podstawę nałożenia kary pieniężnej z tego tytułu w krajowym postępowaniu administracyjnym?

2) czy w świetle art. 267 akapit 3 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej sąd drugiej instancji, od orzeczenia którego, wydanego na skutek rozpoznania apelacji, przysługuje skarga kasacyjna, taka jak przewidziana w polskim kodeksie postępowania cywilnego, jest sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, czy też sądem takim jest Sąd Najwyższy, właściwy do rozpoznania skargi kasacyjnej?

Uzasadnienie postanowienia z dnia 19 listopada 2014 r.

I. Stan faktyczny sprawy, przebieg i przedmiot postępowania przed sądem krajowym

1. Powodem w tej sprawie jest przedsiębiorca, działający pod firmą B. P. P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w D. G., będący następcą prawnym HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G. Powód, tak jak i jego poprzednik prawny, prowadzi działalność gospodarczą między innymi w zakresie usług turystycznych.
2. Postępowanie przed sądem krajowym zostało wszczęte na skutek odwołania wniesionego przez poprzednika prawnego powoda (HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G.) do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej również jako: Prezes UOKiK) z dnia 22 listopada 2011 r. Na mocy tej decyzji Prezes UOKiK uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej również jako: u.o.k.k.), działanie poprzednika prawnego powoda

polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.). Z tego tytułu na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. wymierzona została kara pieniężna w wysokości 27.127 zł. W uzasadnieniu wydanej decyzji Prezes UOKiK, powołując się na orzecznictwo sądów krajowych, stwierdził, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być uznane posługiwanie się postanowieniami wzorca umownego, które zostały wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też innego przedsiębiorcy. Dla uznania, że określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej uprzednio do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Uznając w tej sprawie tożsamość postanowień zawartych w stosowanym przez HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G. wzorcu umowy z postanowieniami uznanymi uprzednio w postępowaniach prowadzonych w ramach tzw. kontroli abstrakcyjnej przeciwko innym przedsiębiorcom, w których HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G. nie był stroną, za niedozwolone i wpisanymi do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone, Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. i za to na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. wymierzył karę pieniężną. W prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze klauzul niedozwolonych znajduje się jeden wpis dotyczący HK Z. U. H. P. sp. z o.o. z siedzibą w D. G. (nr wpisu 4465), jednakże wpisana klauzula nie została objęta decyzją z dnia 22 listopada 2011 r. Tym samym decyzja Prezesa UOKiK dotyczy stosowania przez powoda klauzul umownych, których stosowanie nie zostało uprzednio zakazane powodowi w ramach tzw. kontroli abstrakcyjnej i które nie zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 w stosunku do powoda. Jednakże w ocenie Prezesa UOKiK są one tożsame z innymi klauzulami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych na skutek kontroli abstrakcyjnej, która prowadzona była w stosunku do innych przedsiębiorców.

3. W odwołaniu od decyzji Prezesa UOKiK poprzednik prawny powoda domagał się jej uchylenia, ewentualnie jej zmiany poprzez stwierdzenie, że działanie powoda nie narusza zbiorowych interesów konsumentów lub zmiany decyzji w części dotyczącej nałożenia kary pieniężnej. W szczególności powód kwestionował tożsamość stosowanych przez niego postanowień wzorca z klauzulami

wpisanymi do rejestru. Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości. Podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 pkt 2 u.o.k.k., uznać należy posługiwanie się, tak jak ma to miejsce w tej sprawie, wzorcem umownym zawierającym postanowienia tożsame z postanowieniami, które zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych w odniesieniu do innego przedsiębiorcy. W ocenie Prezesa UOKiK tożsamość taka zachodzi w stosunku do klauzul zawartych we wzorcu umownym, którym posługiwała się spółka HK Z. U. H. P. W toku postępowania przed sądem okręgowym doszło do podziału spółki HK Z. U. H. P. W wyniku dokonanego następnie przekształcenia, w ogół jej praw i obowiązków związanych z prowadzoną działalnością turystyczną wstąpił ostatecznie powód.

4. Wyrokiem z dnia 19 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie powoda od decyzji Prezesa UOKiK z dnia 22 listopada 2011 r. W uzasadnieniu wyroku sąd okręgowy podzielił w całości pogląd Prezesa UOKiK co do rozszerzonej skuteczności wpisu do rejestru klauzul niedozwolonych uznając, że postanowienia zawarte we wzorcu umownym, który był wykorzystywany przez powoda (jego poprzednika prawnego), są tożsame z innymi klauzulami niedozwolonymi wpisanymi do rejestru w stosunku do innych przedsiębiorców. W efekcie sąd okręgowy uznał, że powód dopuścił się praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, która została określona w art. 24 ust. 1 pkt 2 u.o.k.k. Tym samym istniała podstawa do wymierzenia mu kary pieniężnej, zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k. Z tych względów odwołanie powoda zostało przez sąd pierwszej instancji oddalone.
5. Apelację od wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniósł powód zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie odwołania i uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z dnia 22 listopada 2011 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Prezes UOKiK w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie. Podtrzymał w całości swoje stanowisko co do rozszerzonej skuteczności wpisu do rejestru klauzul niedozwolonych i prezentowanej w zaskarżonej decyzji wykładni art. 24 ust. 1 pkt 2 u.o.k.k. W toku rozpoznawania apelacji powoda sąd apelacyjny powziął wątpliwości prawne dotyczące wykładni prawa unijnego wskazane w sentencji postanowienia odsyłającego.

II. Przepisy prawa krajowego i unijnego

A. W zakresie pytania pierwszego

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.)

Art. 24. 1. Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

2. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);
- 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;
- 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

3. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Art. 106. 1. Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie:

- 1) dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 6, w zakresie niewyłączonym na podstawie art. 7 i 8, lub naruszenia zakazu określonego w art. 9;
- 2) dopuścił się naruszenia art. 81 lub 82 Traktatu WE;
- 3) dokonał koncentracji bez uzyskania zgody Prezesa Urzędu;
- 4) dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24.

2. Prezes Urzędu może również nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość do 50.000.000 euro, jeżeli przedsiębiorca ten choćby nieumyślnie:

- 1) we wniosku, o którym mowa w art. 23, lub w zgłoszeniu, o którym mowa w art. 94 ust. 2, podał nieprawdziwe dane;
- 2) nie udzielił informacji żądanych przez Prezesa Urzędu na podstawie art. 12 ust. 3, art. 19 ust. 3 lub art. 50 bądź udzielił nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd informacji;
- 3) nie współdziałała w toku kontroli prowadzonej w ramach postępowania na podstawie art. 105a, z zastrzeżeniem art. 105d ust. 2.

3. W przypadku gdy przedsiębiorca powstał w wyniku połączenia lub przekształcenia innych przedsiębiorców, obliczając wysokość jego przychodu, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się przychód osiągnięty przez tych przedsiębiorców w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

4. W przypadku gdy przedsiębiorca nie osiągnął przychodu w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, Prezes Urzędu może ustalić karę pieniężną w wysokości do dwustukrotności przeciętnego wynagrodzenia.

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.)

Art. 479⁴². § 1. W razie uwzględnienia powództwa sąd w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazuje ich wykorzystywania.

Art. 479⁴³. Wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2.

Art. 479⁴⁵. § 1. Odpis prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo sąd przesyła Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

§ 2. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzi, na podstawie wyroków, o których mowa w § 1, rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

§ 3. Rejestr, o którym mowa w § 2, jest jawny.

- Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

Artykuł 6

1. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Artykuł 7

1. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami.

2. Środki określone w ust. 1 obejmują postanowienia, według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe; co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia stałemu stosowaniu takich warunków.

3. W poszanowaniu przepisów prawa krajowego prawne środki zabezpieczające określone w ust. 2 można skierować oddzielnie lub łącznie przeciwko kilku sprzedawcom lub dostawcom z tego samego sektora gospodarki lub przeciwko ich stowarzyszeniom, które stosują lub zalecają stosowanie tych samych lub podobnych ogólnych warunków umowy.

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów

Artykuł 1

Zakres stosowania

1. Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do powództw o zaprzestanie szkodliwych praktyk, określonych w art. 2, mających na celu ochronę zbiorowych interesów konsumentów, objętych dyrektywami wymienionymi w załączniku I, w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

2. Na użytek niniejszej dyrektywy, szkodliwa praktyka oznacza każdy czyn niezgodny z dyrektywami wymienionymi w załączniku I, transponowanymi do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich, który narusza zbiorowe interesy określone w ust. 1.

Artykuł 2

Powództwa o zaprzestanie szkodliwych praktyk

1. Państwa członkowskie wyznaczają sądy lub organy administracyjne właściwe do prowadzenia postępowań wszczętych przez upoważnione podmioty w rozumieniu art. 3, wnoszące o:

- a) nakaz zaprzestania lub zakazu jakiegokolwiek szkodliwej praktyki w trybie pilnym, w odpowiednich przypadkach w drodze procedury doraźnej;
- b) w odpowiednich przypadkach, podjęcie takich środków, jak opublikowanie decyzji, w całości lub w części, w takiej formie, jaka okaże się właściwa, lub opublikowanie oświadczenia korygującego w celu wyeliminowania długotrwałych skutków szkodliwej praktyki;
- c) tak dalece, jak pozwala na to system prawny danego państwa członkowskiego, nakazanie przegrywającemu sprawę pozwanemu uiszczenia na rzecz skarbu państwa lub na rzecz beneficjenta wyznaczonego w ramach ustawodawstwa krajowego, w przypadku niezastosowania się do decyzji w terminie wyznaczonym przez sąd lub organy administracyjne, określonej kwoty ustalonej za każdy dzień opóźnienia lub innej kwoty określonej w ustawodawstwie krajowym w celu zapewnienia przestrzegania decyzji.

2. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla zasad międzynarodowego prawa prywatnego dotyczących prawa właściwego, to znaczy zazwyczaj albo prawa państwa członkowskiego, z którego pochodzi szkodliwa praktyka, albo prawa państwa członkowskiego, w którym wystąpiły skutki szkodliwej praktyki.

B. W zakresie pytania drugiego

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.)

Art. 398¹. § 1. Od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie strona, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw

Obywatelskich lub Rzecznik Praw Dziecka może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 398². § 1. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

§ 2. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach:

- 1) o rozwód, o separację, o alimenty, o czynsz najmu lub dzierżawy oraz o naruszenie posiadania;
- 2) dotyczących kar porządkowych, świadectwa pracy i roszczeń z tym związanych oraz o deputaty lub ich ekwiwalent;
- 3) rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym.

§ 3. Niedopuszczalna jest skarga kasacyjna od wyroku ustalającego nieistnienie małżeństwa lub orzekającego unieważnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron po uprawomocnieniu się wyroku zawarła związek małżeński.

Art. 398³. § 1. Skargę kasacyjną strona może oprzeć na następujących podstawach:

- 1) naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
- 2) naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

§ 2. Prokurator Generalny może oprzeć skargę kasacyjną na podstawach określonych w § 1, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego, Rzecznik Praw Obywatelskich - jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, a Rzecznik Praw Dziecka - jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka.

§ 3. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Art. 398⁹. § 1. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne;
- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów;
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

§ 2. O przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy orzeka na posiedzeniu niejawnym. Postanowienie nie wymaga pisemnego uzasadnienia.

Art. 479³⁵. § 1. (uchylony).

§ 2. Skarga kasacyjna od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

- Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej

Artykuł 267

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym:

- a) o wykładni Traktatów;
- b) o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii.

W przypadku gdy pytanie z tym związane jest podniesione przed sądem jednego z Państw Członkowskich, sąd ten może, jeśli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o rozpatrzenie tego pytania.

W przypadku gdy takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest zobowiązany wnieść sprawę do Trybunału.

Jeżeli takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym dotyczącej osoby pozbawionej wolności, Trybunał stanowi w jak najkrótszym terminie.

III. Wątpliwości prawne sądu krajowego i ich znaczenie dla rozstrzygnięcia zawisłej przed nim sprawy

A. W zakresie pytania pierwszego

1. Kwestią kluczową dla rozstrzygnięcia tej sprawy jest wykładnia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. Jeśli bowiem uznać, tak jak twierdzi Prezes UOKiK, że zakres opisanej w tym przepisie zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również stosowanie postanowień wzorców umów, które wpisane zostały do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone w stosunku do innego przedsiębiorcy, wówczas w tej sprawie badaniu podlegać będzie, czy zakwestionowane postanowienia zawarte we wzorcu stosowanym przez powoda (jego poprzednika prawnego) są tożsame z postanowieniami zamieszczonymi w rejestrze klauzul niedozwolonych. Wówczas przedmiotem sporu w tej sprawie jest faktyczna tożsamość postanowień stosowanych w różnych wzorcach umownych przez różnych przedsiębiorców. Odrębnym zagadnieniem należącym do sądu krajowego i rozstrzyganym in casu jest kwalifikacja porównywanych postanowień różnych wzorców, ustalenie ich tożsamości, czy identyczności. Kwestia ta nie jest objęta pytaniem prawnym. Jeżeli natomiast przyjąć, że adresatem zakazu stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru klauzul abuzywnych (art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k.), jest wyłącznie przedsiębiorca, który był stroną postępowania zakończonego tym wpisem, wówczas należałoby uznać wydaną w rozpoznawanej sprawie decyzję Prezesa UOKiK za nieprawidłową i uwzględnić wniesioną apelację, a w konsekwencji odwołanie powoda, bez potrzeby badania ewentualnej tożsamości kwestionowanych klauzul. Wykładnia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. musi być przy

tym dokonywana w świetle art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym prawomocny wyrok uznający określone postanowienie wzorca za niedozwolone i zakazujący jego stosowania jest skuteczny erga omnes od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru. Zagadnienie dotyczące wykładni art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. nie zostało wprawdzie wprost podniesione w apelacji powoda wniesionej w tej sprawie, jednakże sąd odwoławczy, w ramach obowiązującego w prawie krajowym modelu apelacji, nie jest związany zarzutami prawa materialnego. Bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów sąd odwoławczy ma obowiązek zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, usuwając w tym zakresie ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji.

2. Wykładnia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. oraz art. 479⁴³ § 2 k.p.c. stanowi przedmiot rozbieżności zarówno w krajowym orzecnictwie sądowym, jak i w wypowiedziach doktryny. Generalnie można w tym zakresie wskazać na dwa sprzeczne stanowiska. Zgodnie z pierwszym z nich, prezentowanym również przez Prezesa UOKiK w tej sprawie, uznanie określonej klauzuli za niedozwoloną i wpisanie jej do rejestru sprawia, że zakazane i nielegalne jest posługiwanie się w obrocie prawnym taką klauzulą przez wszystkich przedsiębiorców i przeciwko wszystkim kontrahentom występującym w stosunkach prawnych określonego rodzaju. Zgodnie z literalnym brzmieniem art. 479⁴³ § 2 k.p.c. wpis do rejestru jest skuteczny erga omnes, zaś zakaz stosowania postanowienia uznanego za niedozwolone jest skierowany nie tylko do konkretnego wzorca pozwanego przedsiębiorcy, ale obejmuje także takie same postanowienia zamieszczone w innych wzorcach pozwanego przedsiębiorcy, jak i we wzorcach innych przedsiębiorców. W efekcie stosowanie w obrocie postanowień wzorców umów o treści identycznej lub tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy, niebędącego stroną postępowania w przedmiocie uznania danego postanowienia wzorca za niedozwolony, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. Takie poglądy można odnaleźć w następujących orzeczeniach Sądu Najwyższego: uchwała z 19 grudnia 2003 r., III CZP 95/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 25, wyrok z 20 czerwca 2006 r., III SK 7/06, OSNP 2007, nr 13-14, poz. 207, uchwała z 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06, OSNP 2007, nr 1-2, poz. 35, wyrok z 5 czerwca 2007 r., I CSK 117/07, LEX nr 351189, wyrok z 11 października 2007 r., III SK 19/07, LEX nr 496411, postanowienie z 19 marca 2014 r., I CSK 20/14, LEX nr 1460974. Drugie stanowisko wskazuje natomiast, że skutki wyroku uznającego określone postanowienie wzorca za niedozwolone i zakazującego jego stosowania dotyczą jedynie postanowienia konkretnego wzorca stosowanego przez pozwanego przedsiębiorcę, ewentualnie tożsamego wzorca stosowanego przez tego przedsiębiorcę. Rozszerzona prawomocność, o której mowa w art. 479⁴³ § 2 k.p.c. nie obejmuje więc innych przedsiębiorców, niebędących stroną

postępowania zakończonych wpisem do rejestru, którzy stosują identyczne albo tożsame postanowienia umowne w swoich wzorcach. W efekcie w świetle art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być uznane dalsze stosowanie postanowienia, którego treść jest identyczna z treścią postanowienia, które zostało wpisane do rejestru, jedynie przez tego przedsiębiorcę, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru. Tak więc adresatem zakazu stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, jest wyłącznie przedsiębiorca, który był stroną postępowania zakończonych tym wpisem. Pogląd ten zawarty został w szczególności w następujących orzeczeniach Sądu Najwyższego: uchwała z 7 października 2008 r., III CZP 80/08, OSNC 2009, nr 9, poz. 118; wyrok z 13 maja 2010 r., III SK 29/09, LEX nr 694238, wyrok z 12 kwietnia 2011 r. III SK 44/10, LEX nr 1027693, wyrok z 20 września 2013 r., II CSK 708/12, LEX nr 1385871, wyrok z 23 października 2013 r., IV CSK 142/13, LEX nr 1385868, uchwała z 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, LEX nr 1405243, wyrok z 12 lutego 2014 r., III SK 18/13, LEX nr 1448753 oraz wyrok z 30 maja 2014 r. III CSK 204/13, Lex nr 1466608.

3. Prawidłowa wykładnia art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., a także art. 479⁴³ § 2 k.p.c. musi uwzględniać regulacje prawa unijnego, które stanowią podstawę regulacji krajowych. Zamieszczone obecnie w dziale IVb tytułu VII kodeksu postępowania cywilnego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, obejmujące tzw. kontrolę abstrakcyjną postanowień wzorca, wprowadzone zostało do prawa polskiego w celu realizacji założeń i rozwiązań wynikających z dyrektywy 93/13. Natomiast instytucja praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i uznająca za taką praktykę m.in. stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k.) stanowi dostosowanie prawa polskiego do Dyrektywy 98/27, zastąpionej następnie Dyrektywą 2009/22. Wskazane regulacje krajowe powinny być więc wykładane w świetle regulacji unijnych, w szczególności zaś nie mogą być wykładane w sposób z nimi sprzeczny. Z tych względów sąd krajowy pragnie ustalić, czy wskazane w odesłaniu prejudycjalnym przepisy prawa unijnego należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie pierwszemu ze wskazanych powyżej wariantów interpretacyjnych, który ujmuje szerszy zakres rozszerzonej prawomocności wyroku – uznającego w ramach tzw. kontroli abstrakcyjnej postanowienie wzorca za niedozwolone i zakazującego ich stosowania – zarówno od strony podmiotowej (objęcie skutkami wyroku podmiotów, które nie były stronami postępowania o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone), jak i od strony przedmiotowej (skuteczność wyroku nie tylko wobec tych samych, ale również takich samych postanowień wzorca) i tym samym przyjmuje szerszy zakres stosowania normy zawartej w art. 24 ust. 2 pkt 1 o.o.k.k.

4. Zagadnienie rozszerzonej skuteczności orzeczenia stwierdzającego abuzywność klauzuli wzorca było przedmiotem rozważań Trybunału Sprawiedliwości w wyroku z 26 kwietnia 2012 r. w sprawie C-472/10, *Invitel*. W orzeczeniu tym Trybunał wskazał, że osiągnięcie celów dyrektywy 93/13 wymaga, aby postanowienia umowne ujęte we wzorcu umowy konsumenckiej uznane za nieuczciwe wskutek tzw. kontroli abstrakcyjnej nie wiązały nie tylko tych konsumentów, którzy byli stronami postępowania o uznanie danego postanowienia za niedozwolone i zaniechanie jego stosowania, ale również wszystkich innych konsumentów, którzy zawarli z danym przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się ten sam wzorec umowy (pkt 38). Tym samym Trybunał uznał rozszerzoną skuteczność wyroku, stwierdzającego abuzywność postanowienia wzorca i zakazującego stosowania abuzywnego postanowienia, w stosunku do osób trzecich – innych konsumentów. W orzeczeniu tym Trybunał nie rozważał natomiast zagadnienia stanowiącego przedmiot pytania prejudycjalnego w tej sprawie, to jest rozszerzonej skuteczności wyroku stwierdzającego abuzywność postanowienia wzorca i zakazującego jego stosowanie także w stosunku do innych przedsiębiorców, stosujących tożsame postanowienie we wzorcach stanowiących podstawę umów zawieranych z konsumentami. Kwestia ta była natomiast przedmiotem uwag rzecznika generalnego w opinii przedstawionej w sprawie *Invitel*. Rzecznik generalny uznał, że skutek erga omnes orzeczenia sądowego wydanego w ramach tzw. kontroli abstrakcyjnej nie może odnosić się do innych przedsiębiorców, którzy stosują jednakowe postanowienia umowne, jednak nie biorą udziału w postępowaniu prowadzącym do stwierdzenia abuzywności spornego postanowienia. W opinii rzecznika, taka konstrukcja pozostawałaby w sprzeczności z zasadą proporcjonalności oraz prawem przedsiębiorcy „do bycia wysłuchanym”. W efekcie konstrukcja taka musiałaby zostać uznana za nieadekwatna w świetle art. 7 dyrektywy 93/13/EWG (pkt 59,60), a zapewne również sprzeczną z postanowieniami Karty Praw Podstawowych. Doceniając wagę argumentów przedstawionych przez rzecznika generalnego, dodać należy również, że wywód rzecznika generalnego został w pełni podzielony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 12 lutego 2014 r., III SK 18/13, LEX nr 1448753. Jednakże, jak zostało to już przedstawione **w punkcie IIIA.2** zagadnienie rozszerzonej skuteczności stanowi przedmiot rozbieżności zarówno w praktyce organów administracyjnych (UOKiK), jak i w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego. Uzasadnia to w ocenie sądu odsyłającego przedstawienie Trybunałowi wskazanego zagadnienia prawnego. Za przyjęciem rozszerzonej skuteczności wyroku stwierdzającego abuzywność postanowienia wzorca także w stosunku do innych przedsiębiorców może natomiast przemawiać zasada efektywności prawa unijnego, a więc potrzeba i obowiązek zapewnienia skuteczności przepisom prawa krajowego wprowadzonym w celu realizacji dyrektywy 93/13 oraz dyrektywy 2009/22. Zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, na mocy prawa krajowego państw członkowskich postanowienia umowy uznane za nieuczciwe nie będą wiążące dla konsumenta. Skutek braku związania ma następować ex

lege, niezależnie od uprzednich postępowań prawnych, których stronami byli przedsiębiorca posługujący się wzorcem lub konsument. Art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 zobowiązuje natomiast państwa członkowskie do zapewnienia stosownych i skutecznych środków, mających na celu **zapobieganie stałemu stosowaniu** nieuczciwych postanowień w umowach konsumenckich. Środkiem zmierzającym do tego celu jest tzw. kontrola abstrakcyjna, która polega na ocenie postanowienia wzorca poza kontekstem indywidualnego stosunku prawnego. Kontrola abstrakcyjna nie jest więc nakierowana na ochronę poszczególnych interesów indywidualnych konsumentów, ale ma na celu ochronę interesu konsumentów jako pewnej zbiorowości. Zgodnie z art. 7 ust. 3 dyrektywy prawne środki zmierzające do zapobiegania stałemu stosowaniu nieuczciwych postanowień w umowach konsumenckich mogą być skierowane oddzielnie lub łącznie przeciwko kilku przedsiębiorcom z tego samego sektora gospodarki lub przeciwko ich stowarzyszeniom, które stosują lub zalecają stosowanie tych samych lub podobnych ogólnych warunków umowy. Brzmienie tego przepisu może sugerować, że skuteczność przewidzianych środków prawnych może rozciągać się na innych przedsiębiorców z tego samego sektora gospodarki a także dotyczyć stosowania „**tych samych lub podobnych ogólnych warunków umowy**”. Wskazuje się również, że treść art. 7 dyrektywy 93/13 w zestawieniu z celami oraz treścią art. 1 i 2 dyrektywy 2009/22 realizuje obowiązek zapewnienia skutecznych sankcji, w tym również sankcji o charakterze administracyjnym, za działania naruszające prawa konsumentów. Wprowadzając instytucję nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów ustawodawca unijny zmierzał do zwiększenia skuteczności zakazu stosowania abuzywnych klauzul umownych. Wskazuje się ponadto, że jednym z poważniejszych zagrożeń funkcjonowania wzorców zawierających postanowienia niedozwolone jest ich łatwość rozpowszechniania się i wykorzystywania (powielania) przez innych przedsiębiorców. Możliwość uznania zachowania przedsiębiorcy polegającego na stosowaniu postanowień wzorców umownych, które są tożsame z postanowieniami uprzednio wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w sposób istotny zwiększa skuteczność obu instytucji (tj. niedozwolonych postanowień umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumenta). Ponadto przyjęcie tego rozwiązania pozwala uniknąć prowadzenia kilku postępowań w odniesieniu do analogicznych postanowień wzorców umowy, ale stosowanych przez różnych przedsiębiorców, z których każde w praktyce zakończyłoby się identycznym rozstrzygnięciem merytorycznym. W końcu wskazać należy, że postępowanie administracyjne w przedmiocie praktyk naruszających zbiorowe instrumenty konsumentów podlega dwuinstancyjnej kontroli sądowej sprawowanej przez sąd okręgowy – sąd ochrony konkurencji i konsumentów, jako sąd pierwszej instancji, oraz sąd apelacyjny, jako sąd odwoławczy, z dalszą możliwością wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego (art. 479³⁵ § 2 k.p.c.). Tym samym można bronić poglądu, że zachowane będzie prawo przedsiębiorcy, który nie był stroną

postępowania w przedmiocie kontroli abstrakcyjnej, „do „bycia wysłuchanym” w postępowaniu sądowym dotyczącym praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przedmiotem tego postępowania nie będzie jednak badanie abuzywności klauzuli wzorca stosowanego przez przedsiębiorcę, ale badanie tożsamości tej klauzuli wzorca z innymi klauzulami uznanymi prawomocnie za abuzywne i na tej podstawie zawartymi w rejestrze klauzul.

B. W zakresie pytania drugiego

1. Pytanie drugie dotyczące wykładni art. 267 TFEU wyprzedza, logicznie rzecz biorąc, pytanie pierwsze. Sąd apelacyjny zadając pytanie pierwsze nie miał jasności, czy działa w tym wypadku, jako sąd ostatniej instancji i tym samym wykonuje obowiązek nałożony przez prawo unijne, czy też będąc sądem, którego orzeczenie podlega zaskarżeniu według prawa polskiego skargą kasacyjną, korzysta jedynie z przyznanego mu przez Traktat uprawnienia. Względy ekonomiki procesowej zdecydowały jednak o łącznym zadaniu obu pytań. Ponadto nie można w tej sprawie wykluczyć sytuacji, że odpowiedź udzielona przez Trybunał Sprawiedliwości na pytanie pierwsze będzie skutkowałą dalszymi wątpliwościami sądu odsyłającego co do wykładni prawa unijnego. W takim wypadku sąd odsyłający chciałby wiedzieć, czy jest on uprawniony do samodzielnego rozstrzygnięcia tych wątpliwości, czy też ma obowiązek, o ile nie zachodzą okoliczności opisywane formułami: „*acte clair*” i „*acte éclairé*”, wystąpić z pytaniem prejudycjalnym. W końcu należy zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości akcentuje w swoim orzecznictwie istnienie domniemania znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed sądem odsyłającym pytania o wykładnię prawa unijnego skierowanego przez ten sąd. Podkreśla przy tym znaczenie dialogu i współpracy pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem, jako wartości stanowiących o istocie instytucji pytań prejudycjalnych. Tak w każdym razie sąd krajowy odczytuje stanowisko Trybunału Sprawiedliwości zawarte w wyroku z 16 grudnia 2008 r. w sprawie C- 210/06 *Cartesio* (pkt 67-73).
2. Wątpliwości co do zakresu zawartego w art. 267 akapit 3 TFEU pojęcia „sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu” występują na gruncie polskiej procedury cywilnej. Ich zasadniczym źródłem jest odmienny pogląd co do kwalifikowania skargi kasacyjnej jako środka zaskarżenia w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFEU. Zasadniczo prezentowane są w tym zakresie dwa odmienne stanowiska. Zgodnie z pierwszym z nich, w świetle polskiej procedury cywilnej sądem ostatniej instancji w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFEU będzie Sąd Najwyższy w sprawach, w których od orzeczenia sądu drugiej instancji przysługuje skarga kasacyjna (sprawy kasacyjne). Natomiast w sprawach niekasacyjnych sądem zobowiązanym do zadania pytań prejudycjalnych na podstawie art. 267 akapit 3 TFEU będzie sąd drugiej instancji (sąd okręgowy albo sąd apelacyjny), jako sąd, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu skargą kasacyjną. Pogląd ten opiera się na założeniu, że model skargi kasacyjnej

przewidziany w kodeksie postępowania cywilnego spełnia wymogi i kryteria „środka zaskarżenia” w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFUE. Drugie stanowisko uznaje natomiast, że sądem ostatniej instancji, w świetle art. 267 akapit 3 TFUE, będzie zawsze w postępowaniu cywilnym, zarówno w sprawach kasacyjnych, jak i niekasacyjnych, sąd drugiej instancji, a więc sąd apelacyjny albo sąd okręgowy. Natomiast w wypadku przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej w danej sprawie również Sąd Najwyższy byłby sądem, który na podstawie art. 267 akapit 3 TFUE jest zobowiązany do zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem prejudycjalnym. Koncepcja ta w odniesieniu do spraw kasacyjnych wyznacza więc dwa sądy ostatniej instancji – sąd powszechny odwoławczy w każdej sprawie oraz warunkowo Sąd Najwyższy w tych sprawach, w których skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania. Zwolennicy tego poglądu uznają, że z uwagi na ograniczenie celu i zakresu skargi kasacyjnej, nie stanowi ona „środka zaskarżenia”, o którym mowa w art. 267 akapit 3 TFUE. Wskazać należy dodatkowo, że pierwsze z zaprezentowanych stanowisk znalazło potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienie z 20 lutego 2008 r., III SK 23/07, LEX nr 452461 oraz postanowienie z 10 kwietnia 2008 r., III SK 29/07, LEX nr 469181). Jednakże w nowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy dopuścił również (niejako alternatywnie), z uwagi na ograniczenia instytucji przedsądu (art. 398⁹ k.p.c.), taką wykładnię art. 267 akapit 3 TFUE, zgodnie z którą sądem ostatniej instancji będzie w sprawach kasacyjnych zarówno sąd drugiej instancji, jak i w wypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy (postanowienie z 24 września 2013 r., III SK 6/13, LEX nr 1380977).

3. Zawarte w art. 267 akapit 3 TFUE pojęcie „sądu, którego orzeczenie nie podlega zaskarżeniu według prawa wewnętrznego” pomimo, że odsyła do krajowych regulacji procesowych jest autonomicznym terminem prawa unijnego. Tym samym jego autorytatywna wykładnia należy do Trybunału Sprawiedliwości.
4. W wyroku z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie C-99/00 Lyckeskog, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że orzeczenia szwedzkiego sądu apelacyjnego (Hovrätter), które strony mogą zaskarżyć do Sądu Najwyższego (Högsta Domstol), nie są orzeczeniami niepodlegającymi zaskarżeniu według prawa wewnętrznego w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFUE. W szczególności nie stanowi przeszkody dla takiego poglądu fakt, że rozpoznanie odwołania przez szwedzki Sąd Najwyższy poprzedza wstępne badanie jego dopuszczalności. Instytucja ta w znacznym stopniu jest, w ocenie sądu odsyłającego, zbliżona do instytucji polskiego przedsądu poprzedzającego przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej. Natomiast w przywoływanym już powyżej orzeczeniu w sprawie C-210/06 Cartesio Trybunał Sprawiedliwości za środek odwoławczy w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFUE uznał skargę kasacyjną przysługującą od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji. Jak podkreślił przy tym Trybunał nie ma znaczenia dla takiej kwalifikacji przewidzianej w prawie krajowym (w tym

wypadku prawie węgierskim) skargi kasacyjnej fakt, że jej wniesienie nie wstrzymuje wykonania prawomocnego wyroku oraz fakt, że jest to szczególny środek zaskarżenia o charakterze przede wszystkim publicznoprawnym (jego zasadniczym celem jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądowego) i wynikający stąd ograniczony zakres zarzutów możliwych do podniesienia przez stronę w ramach skargi (jedynie zarzuty dotyczące naruszenia prawa). Również w tych aspektach skarga kasacyjna na gruncie prawa polskiego jest zbliżona do analogicznej instytucji prawa węgierskiego.

5. W ocenie sądu odsyłającego analiza przytoczonych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości prowadzi do wniosku, że zawarta w polskim kodeksie postępowania cywilnego skarga kasacyjna, stanowiąca sformalizowany nadzwyczajny środek zaskarżenia służący przede wszystkim interesowi publicznemu, oderwany od ustaleń faktycznych i oceny dowodów, o „ograniczonym dostępie i reglamentowanych podstawach”, może być uznana za środek zaskarżenia w rozumieniu art. 267 akapit 3 TFUE. Podkreślić należy, że każde naruszenie prawa unijnego kwalifikuje się jako podstawa kasacyjna w świetle art. 398³ § 1 k.p.c. (naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie albo naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy). Przeciwno temu stanowisku nie przemawiają również istnienie procedury wstępnej, polegającej na badaniu istnienia przyczyn kasacyjnych (tak zwany „przedsąd”), ani publicznoprawny charakter tego środka zaskarżenia. Takie wnioski w ocenie sądu odsyłającego wynikają z przywołanych orzeczeń Trybunału w sprawach Lyckeskog i Cartesio.